

Tárgytematika / Course Description Életutak és családtörténetek

AKLB_SSTM109

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Nárai Márta

Félév / Semester: 2023/24/1

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 6/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tárgy célja, hogy felkészítse a diákokat arra, hogy képesek legyenek felismerni az egyedi problémák társadalmi beágyazottságát. A hallgatók konkrét élettörténeteket és családtörténeteket ismernek meg (szakirodalmakból, illetve saját interjúzás során), melynek során cél, hogy felfigyeljenek a családi közösségek társadalmi változások idején megfigyelhető alkalmazkodási mechanizmusaira, a túlélési stratégiákra, és legfőképpen arra, hogy az egyes egyéni életutakban milyen családi hagyományokat, mintákat vagy azoktól különböző életstratégiákat lehet felfedezni. A tárgy lehetőséget kínál arra, hogy az egyéni és családtörténetek feldolgozásával mélyítsék el társadalomtörténeti és családszociológiai ismereteiket, képesek legyenek analizálni a különböző korok politikai, gazdasági, társadalmi hatásait az egyes családtörténetekben, különös tekintettel a rendszerváltozásra és napjaink változásaira.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A kurzus során a diákok felelevenítik a családdal kapcsolatos fogalmi kereteket, illetve az interjútechnikák alkalmazását, valamint az interjú során feltárandó szociológiai, társadalomtörténeti és szociális problémákat. Megismernek konkrét életutakat, családtörténeteket, illetve interjúvázlat alapján elkészítenek legalább kettő életinterjút ugyanazon családon belül különböző generációba és rokonsági fokba tartozó egyénekkel, továbbá adott esetben a félév során aktuálisan egyeztetett további életútinterjút. Az elkészült interjút a szemináriumi csoportban megvitatják és ezzel arra is felkészülnek, hogy az egyéni és családtörténeteket a maguk társadalmi beágyazottságában ismerjék meg és képesek legyenek felismeréseiket családbemutató írásokban megfelelő szakmai színvonalon rögzíteni is.

A félév programja:

1. A félévi program áttekintése, követelmények egyeztetése.

2. Az interjúzás, mint kvalitatív kutatási módszer. Interjútipusok, különös tekintettel az életútinterjúra; az interjúzás szabályai, etikai követelményei
3. Felkészülés az interjúkészítésre: helyzetgyakorlatok
4. Felkészülés az interjúkészítésre: interjú alanyok kiválasztása, interjú-vázlat elkészítése, kérdések sorrendjének kialakítása
5. Felkészülés az interjúkra: az interjú menete, megfelelő körülmények biztosítása, kérdezői hibák kiküszöbölésének lehetőségei
6. Kész családtörténeti interjúk és életútinterjúk feldolgozása, elemzése: szerkezet, kérdéscsoportok, problémák beazonosítása; társadalmi beágyazottság
7. Társadalmi-gazdasági-politikai változások, történelmi események hatásának átgondolása, szociális problémák beazonosítása
8. Az interjúdokumentáció és a prezentáció elemei, formai és tartalmi követelmények
9. Egyéni beszámolók (prezentációk/házi dolgozatok), az interjúk és a tapasztalatok közös megvitatása
10. Tanulságok, tapasztalatok összefoglalása, a félév értékelése

---

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Folyamatos értékelésű tárgy. Az értékelés 1–5-ig terjedő érdemjegy formájában történik az órai részvétel és munka, valamint a házi dolgozat és a tartalom-elemzés prezentáció alapján.

Követelmények:

- Aktív részvétel az órák keretében zajló kiscsoportos munkákban
- A kiadott, már meglévő életútinterjúk megismerésében és feldolgozásában való aktív részvétel
- A félév második felében mélyinterjú technikával legalább két interjú elkészítése ugyanazon családon belül különböző generációba és rokonsági fokba tartozó egyénekkel, továbbá adott esetben a félév során aktuálisan egyeztetett további életútinterjúk elkészítésének elvárására is sor kerülhet kutatási projekttől függően. Az interjúk elkészítésének határideje: a szemeszter 13. hete
- Az **elkészített interjúk bemutatása vagy elemzése házi dolgozatban (a hallgatókkal kerül egyeztetésre az első alkalommal, hogy melyik lesz)**, kiegészítve az interjúzás szakmai szempontokkal alátámasztott saját-élményeinek, az interjúkészítések saját fejlődési reflexiójának leírásával (terjedelem 5-8 oldal, Times New betűtípus, 12-es betűméret, maximum 1,5-ös sortáv), illetve az **elemzés prezentációja** PPT formában, összesen 8-10 dián: (témaválasztás és

szakmai szempontú indoklása, interjú alanyok bemutatása, tartalomelemzés, fejlődési reflexiók)
Határidő: ppt-k elkészítése és bemutatása, az interjúk és a tapasztalatok közös megvitatása: a szemeszter 14. hete/vizsgaidőszak első hete; dolgozatok beadási határideje: szemeszter utolsó hetének szombatja.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

- Bögre Zsuzsanna (2003): Élettörténet elméletben és gyakorlatban. In: Szociológia Szemle, 2003/1; 155-168.o.; ■
  - Boreczky Ágnes (2002): Családtörténeti mozaik. A mobilitás és a migráció elbeszélései. Századvég 1. 33-62.o.;
  - Heltai Erzsébet – Tarjányi József (1999): A szociológiai interjú (mélyinterjú) készítése. Budapest, Társas
  - Solt Ottília (1998): Interjúzni muszáj. In: *Méltóságot mindenkinek. Összegyűjtött írások I.* Beszélő, Budapest, 29-48.o.
-

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL

- Az elmesélt idő. Családsorsok a huszadik századból. (1996) MTA Szociológiai Intézet és Max Weber Alapítvány, Budapest;
- Hankiss Elemér (2009) *Csapdák és egerek. Magyarország 2009-ben és tovább.* MANAGER KÖNYVKIADÓ – MÉDIAVILÁG, Budapest.
- Hoyer Mária (1997): Az elég jó család. Mindent megbeszélni vagy mindent eltitkolni. Elhúzódó társadalmi traumák hatásának felismerése és gyógyítása. Animula Kiadó, Budapest.
- H. Sas Judit (2003): Közelmúlt. Rendszerváltások, családtörténetek. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Losonczy Ágnes (2005): Sorsba fordult történelem. Holnap Kiadó, Budapest.
- Márkus István (1986): Egy élet társadalomrajza. Új Forrás 1. és 2.
- Simonyi Ágnes (1995): Munka nélkül: családi alkalmazkodási stratégiák és hiányuk. Szociológiai Szemle 1.
- Somlai Péter (2002): Húsz év. Családi kapcsolatok változásai a 20. század végi Magyarországon. Új Mandátum Kiadó. Budapest;
- Szalai Júlia (1996): Történelmi prizmak. Az elmesélt idő. Családsorsok a huszadik századból. MTA Szociológiai Intézet és Max Weber Alapítvány 1996.
- Vajda Júlia (2003): Az élettörténet szövegének szövete. Jel-Kép 1. 89-96.o.
- Vajda Júlia-Kovács Éva (2002): Élettörténet-kutatás a szociológiában. Identitás és narratíva. Forrásvidékek. In: Felkai Gábor-Molnár Attila-Pál E. (szerk.): Társadalomtudományi Tanulmányok Némedi Dénes

születésnapjára. Új Mandátum Kiadó, Budapest. 352-366.o.